

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen mellan Republiken Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om förvärvsarbete för anhöriga till offentligt anställda samt med förslag till lag om ändring av 81 a och 81 b § i utlänningslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen mellan Republiken Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om förvärvsarbete för anhöriga till offentligt anställda samt med förslag till lag om ändring av 81 a och 81 b § i utlänningslagen (RP 155/2025 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Maria Guseff, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Annika Naskila, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner en överenskommelse mellan Republiken Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om förvärvsarbete för anhöriga till offentligt anställda och att riksdagen antar en lag för att sätta i kraft de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. I propositionen föreslås det dessutom att utlänningslagen ändras.

Avsikten är att överenskommelsen ömsesidigt ska göra det möjligt för anhöriga till sådana offentligt anställda hos en part som förordnats till officiella uppdrag på den andra partens territorium att arbeta utan att avstå från diplomatstatus eller privilegier och immunitet som har samband med vistelsen. Med offentligt anställda avses enligt överenskommelsen dels personal vid diplomatiska eller konsulära beskickningar och personal vid representationer vid internationella organisationer, dels annan personal som utför officiella uppdrag där de omfattas av avtal om status för Natos personal eller styrkor.

I många länder är det i princip möjligt för familjemedlemmar till beskickningspersonal att arbeta, men det förutsätts då att de avstår från sin diplomatstatus och immunitet, om inte regeringarna in-

Betänkande UtUB 8/2025 rd

går en separat så kallad överenskommelse om familjemedlemmar och makar, där villkoren för arbete fastställs. Den gällande överenskommelsen mellan Finland och Förenta staterna om familjemedlemmar och makar möjliggör i likhet med traditionella överenskommelser om familjemedlemmar och makar inte arbete i Förenta staterna för familjemedlemmar till anställda vid Försvarsmakten som arbetar i Natouppdrag eller exempelvis nationella uppdrag som förbindelseofficer i Förenta staterna. Avsikten är att den nya överenskommelsen ska ersätta den gällande överenskommelsen mellan Finland och Förenta staterna om familjemedlemmar och makar och att den ska göra det möjligt också för familjemedlemmar till Natoanställda att arbeta i den mottagande staten.

Överenskommelsen innehåller närmare bestämmelser om villkoren för arbete, tillståndsförfarandena och arbetande familjemedlemmars status. I enlighet med överenskommelsen är familjemedlemmar i regel skyldiga att i den mottagande staten betala inkomstskatt och socialskyddsavgifter på lön för förvärvsarbete som utövas där. Den mottagande statens nationella lagstiftning tillämpas på förvärvsarbetet.

Enligt överenskommelsen ska rätten att arbeta beviljas familjemedlemmar avgiftsfritt, utan krav på utredning om ett jobberbjudande i den mottagande staten och utan att det görs någon tillgångsprövning. Med anledning av detta behöver utlänningslagen ändras, eftersom den gällande lagen inte tillåter det förfarande som föreskrivs i överenskommelsen. Det föreslås att det till utlänningslagen fogas bestämmelser enligt vilka anhöriga eller familjemedlemmar som avses i överenskommelser om familjemedlemmar och makar får arbeta i Finland med stöd av det uppehållstillstånd de redan har, utan att behöva ansöka om uppehållstillstånd som beviljas för arbete. Dessutom ska också sådana anhöriga eller familjemedlemmar som avses i överenskommelser om familjemedlemmar och makar, som lagligen vistas i landet och som inte behöver uppehållstillstånd ha denna rätt.

Överenskommelsen ska träda i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då Förenta staters regering har tagit emot Finlands meddelande om godkännande. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Ändringen av utlänningslagen avses träda i kraft senast när överenskommelsen träder i kraft.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den överenskommelse om familjemedlemmar och makar som ingicks med Förenta staterna den 24 juli 2025. Propositionen innehåller också ett förslag till en så kallad blankettlag, genom vilken de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. Dessutom föreslås det att utlänningslagen ändras.

(2) Finland har sedan 1996 en gällande överenskommelse om familjemedlemmar och makar med Förenta staterna (FördrS 13/1996). Överenskommelsen omfattar inte arbete för familjemedlemmar till anställda vid Försvarsmakten som arbetar i Natouppdrag. Målet med överenskommelsen är i likhet med den gällande överenskommelsen att göra det möjligt för familjemedlemmar till

Betänkande UtUB 8/2025 rd

dem som enligt överenskommelsen betraktas som anställda vid diplomatiska och konsulära beskickningar och representationer vid internationella organisationer och dessutom den nya personnalkategorin Natopersonal att arbeta i Förenta staterna utan att behöva avstå från sin diplomatstatus eller någon annan särskild ställning i de fall där ett sådant avstående enligt den mottagande statens praxis annars skulle vara en förutsättning för arbete. På motsvarande sätt garanterar Finland förutsättningarna för förvärvsarbete i Finland för familjemedlemmar i motsvarande position från Förenta staterna. Den aktuella överenskommelsen ersätter överenskommelsen från 1996.

(3) Utrikesutskottet välkomnar att överenskommelsen om familjemedlemmar och makar med Förenta staterna uppdateras på det sätt som föreslås. Överenskommelsen med Förenta staterna är den första som också omfattar Natopersonal. I nuläget har Finland gällande överenskommelser om familjemedlemmar och makar med Kanada, Storbritannien, Ungern, Chile, Serbien, Vietnam, Israel, Argentina, Sydafrika, Colombia, Peru, Indien, Brasilien, Namibia och Ukraina. En överenskommelse med Uruguay undertecknades den 18 november 2024, men den har ännu inte trätt i kraft. Förhandlingar om överenskommelser med Australien och Kazakstan pågår.

(4) Överenskommelserna om familjemedlemmar och makar omfattar enligt definitionerna i huvudsak makar samt medföljande minderåriga barn eller barn i beroendeställning till personer som är ackrediterade vid beskickningarna, men de har praktisk betydelse främst med tanke på makarnas möjligheter att förvärvsarbete. Överenskommelserna gäller inte familjemedlemmar som är medborgare i eller varaktigt bosatta i den mottagande staten.

(5) Överenskommelsen innehåller närmare bestämmelser om villkoren för arbete, tillståndsförfarandena och arbetande familjemedlemmars status. I enlighet med överenskommelsen är familjemedlemmar i regel skyldiga att i den mottagande staten betala inkomstskatt och socialskyddsavgifter på lön för förvärvsarbete som utövas där. Den mottagande statens nationella lagstiftning tillämpas på förvärvsarbetet.

(6) I propositionen föreslås det dessutom att 81 a och 81 b § i utlänningslagen (301/2004) ändras. Enligt överenskommelsen ska rätten att arbeta beviljas familjemedlemmar, utan krav på utredning om ett arbetserbjudande i den mottagande staten. Det förutsätter ändringar i utlänningslagen, eftersom uppgifter om jobberbjudanden enligt den gällande lagen har varit en förutsättning för beviljande av uppehållstillstånd som inbegriper rätt att arbeta.

(7) Vid utskottets sakkunnigutfrågning konstaterades det att Försvarsmakten i fråga om personal som tjänstgör utomlands har lyft fram utmaningarna som gäller sysselsättningen av makar och konstaterat att situationen kommer att medföra betydande utmaningar för rekryteringen av personal till Natouppdrag i framtiden. Utrikesutskottet anser det vara viktigt att statsrådet aktivt försöker påverka sysselsättningen av makar till anställda såväl vid beskickningar i utlandet som i Natouppdrag genom att ingå överenskommelser om makar. Makens möjligheter till förvärvsarbete under en utlandsstationering kan ofta vara ett betydande incitament för tjänstemännen att tjänstgöra utomlands.

(8) Utskottet framhåller också att överenskommelser om familjemedlemmar och makar främjar målen i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) och diskrimineringslagen (1325/2014) samt utrikesministeriets och försvarsförvaltningens familjepolitiska mål.

Betänkande UtUB 8/2025 rd

(9) Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner överenskommelsen i proposition RP 155/2025 rd.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 155/2025 rd utan ändringar.

Helsingfors 2.12.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Eva Biaudet sv
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Anne Kalmari cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Antti Lindtman sd
medlem Veijo Niemi saf
medlem Wille Rydman saf
medlem Jenna Simula saf
medlem Ville Skinnari sd
ersättare Tuula Väättäinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.